

Informacije za nastavno osoblje i vaspitače o bolestima koje prenose krpelji

Februar 2007

Osnovne informacije

Krpelji su sitne, jedva vidljive životinjice koje žive u gustišu u šumama, na rubovima šuma i u grmlju. Budući da se hrane krvlju sisara, krpelji ponekad zalutaju i na ljude. Za razliku od uboda insekata kao što su ose ili komarci, ubod krpelja je bezbolan. Zbog toga ga se najčešće otkrije tek nakon što se napunio krvlju, za šta mu je često potrebno i nekoliko dana. Tada mu se obim uveća i iznosi nekoliko milimetara.

Nažalost, krpelji svojim ujedom mogu prenijeti razne bolesti. Kod nas su do sada uglavnom poznate dvije takve bolesti – to su rani ljetni meningo-encefalitis (FSME – upala mozga koju prenose krpelji) i borelijoza Lajm.

1. Rani ljetni meningo-encefalitis (FSME) – upala mozga koju prenose krpelji

Meningo-encefalitis znači upalu mozga, odnosno upalu moždanih ovojnica, a godišnje doba dodato je kao oznaka bolesti, jer se ona često pojavljuje početkom ljeta.

Ovu bolest uzrokuju virusi koji u ljudsko tijelo dospijevaju sa pljuvačkom krpelja. Simptomi bolesti su glavobolja, osjetljivost na svjetlo i eventualno paralize. Za razliku od odraslih, kod djece su srećom rijetke trajne paralize ili druga trajna oštećenja.

Ovu bolest ne prenose svi krpelji. U Kantonu Schaffhausen bolest prenosi oko pet procenata krpelja, tako da se ona pojavljuje prilično rijetko – tokom posljednjih godina prijavljivano je od jednog do pet slučajeva.

Protiv ove bolesti srećom postoji vakcina. Da bi vakcina obezbjedila potpunu zaštitu od obolijevanja potrebne su tri vakcinacije, i to prve dvije tokom jednog mjeseca, a treća poslije godinu dana. Poslije toga vakcinu nije potrebno obnavljati. Preporučuje se da se vakcinišu sva lica koja žive u kantonima u kojima se ova bolest pojavljuje, što znači i u Kantonu Schaffhausen.

2. Borelioza Lajm

Boreliozu Lajm prouzrokuje bakterija borellium, a Lajm je mjesto u SAD u kojem je ova bolest prvi put opisana.

Simptom bolesti je prstenasto crvenilo i otok oko mjesta uboda krpelja. Ono se pojavljuje nekoliko dana nakon ujeda, kada je krpelj najčešće već otpao. Crvenilo će se povući i ako se ništa ne poduzme, ali bakterije mogu ostati u tijelu i poslije više godina izazivati bolove u zglobovima i druge smetnje. Da bi se ove kasnije posljedice ujeda krpelja izbjegle, ako se primijeti takvo crvenilo primjenjuju se antibiotici.

Mjere koje je moguće preduzeti protiv bolesti koje prenose krpelji

1. Izbjegavati uboda krpelja

Da bi se izbjegli ubodi krpelja potrebno je nositi odjeću koja pokriva cijelo tijelo. Međutim, upravo kada su dani u proljeće i ljeti topli ovu mjeru teško je primijeniti i djeci ona sigurno nije prijatna. Uprkos tome šume i područja u blizini šuma treba i dalje koristiti za rekreaciju.

2. Skratiti vrijeme u kojem krpelj sisa krv

Nakon boravka u šumi potrebno je pregledati cijelo tijelo da bi se eventualne krpelje otkrilo. Krpelji se pretežno nalaze u prevoju lakta, ispod ruke, u preponama i na rubovima vlasišta. Prenosjenje bolesti zavisi od toga koliko dugo krpelj sisa krv: ako je to vrijeme kraće od osam sati, bolest se obično ne prenosi.

Krpelje se bez problema može izvući pincetom. Obično je za to dovoljna pinceta koja se nalazi na džepnom nožu.

3. Vakcinisati se protiv ranog ljetnog meningo-encefalitisa (FSME)

Švicarska komisija za vakcinaciju vakcinisanje preporučuje svim stanovnicima kantona starijim od šest godina. Vakcinu daju stalni/kućni liječnici i plaća ju zdravstveno osiguranje.

Zaključak:

- Krpelji mogu prenijeti bolesti, ali do toga rijetko dolazi. Poslije boravka u šumi najvažnije je brzo ukloniti krpelja s kože. Protiv upale mozga koju prenose krpelji (FSME) preporučuje se vakcinisanje.
- I pored svega škole treba da i dalje koriste područja u blizini šuma.

Dr. J. Häggi

Kantonalni liječnik Kantona Schaffhausen